

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 162/2012-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. septembra 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť M. S., P., Ing. E. B., P., a F. B., P., zastúpených advokátom JUDr. V. G., K., vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove a jeho uznesením č. k. 10 NcC 3/2012-370 z 8. marca 2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 10 NcC 3/2012 p o r u š i l základné právo M. S., Ing. E. B. a F. B. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 10 NcC 3/2012-370 z 8. marca 2012 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. M. S., Ing. E. B. a F. B. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 512,70 € (slovom päťstodvanásť eur a sedemdesiat centov), ktorú je Krajský súd v Prešove p o v i n n ý vyplatiť na účet advokáta JUDr. V. G., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti M. S., Ing. E. B. a F. B. vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 162/2012-18 z 31. mája 2012 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť M. S., P., Ing. E. B., P., a F. B., P. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) a jeho uznesením č. k. 10 NcC 3/2012-370 z 8. marca 2012.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovatelia podaním z 23. júla 2012 a krajský súd vo vyjadrení zo 4. júla 2012 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) je pod sp. zn. 20 C 44/2009 vedené konanie o určenie, že označená nehnuteľnosť patrí do dedičstva po neb. A. F., rod. C. Žalobkyňou je V. B. (ďalej len „žalobkyňa“) a sťažovatelia sú žalovanými. Zákonným sudcom je JUDr. P. K. (ďalej len „zákonný sudca“).

Na pojednávaní konanom 17. januára 2012 právny zástupca sťažovateľov vzniesol námietku zaujatosti s tým, že ju písomne odôvodní. Zároveň požiadal o odročenie pojednávania do rozhodnutia o námietke. V rámci ústneho odôvodnenia námietky uviedol, že okresný súd postupuje v konaní jednostranne proti sťažovateľom. Poukázal na tvrdenia P. J. uvedené v zápisnici v roku 2000, kde uvádzal, že Ž. J. (sestra otca P. J.) bola slúžkou u rodiny C. a že jej predmet sporu darovali z vďaky. Malo ísť o židovskú rodinu. Toto P. J. zopakoval aj vo svojej výpovedi v roku 2006. Pritom ide o tvrdenia, ktoré sa nezakladajú na pravde (rovnako ako tvrdenia uvedené v žalobe). Žaloba je podaná v rozpore s Občianskym súdnym poriadkom. Pokiaľ sa žalobkyňa chcela domôcť určenia, že vec patrí do dedičstva, mala tak urobiť na základe pravdivých tvrdení. Námietku zaujatosti právny zástupca sťažovateľov doplnil písomným podaním z 19. januára 2012 doručeným okresnému súdu toho istého dňa (obsah podania je ďalej oboznámený v časti II).

Podľa názoru sťažovateľov sa zákonný sudca vo svojom stanovisku pre krajský súd vyjadril o závažných skutočnostiach, pre ktoré sa jeho zaujatosť namieta, zjavne hmlisto. Nevyjadril sa ku skutočnosti, že v článku V. P. ide priamo aj o neho a jeho otca. Pritom túto skutočnosť treba považovať za dôvod namietaného postupu zákonného sudcu voči sťažovateľom.

Krajský súd podľa názoru sťažovateľov rozhodol o námietke zaujatosti bez toho, aby preskúmal konkrétne okolnosti. Vyhol sa zmienke o článku V. P., ako aj skutočnostiam uvedeným v ňom o osobe zákonného sudcu a jeho otca. Zjavne nepreskúmal existenciu oprávnených pochybností a neposúdil konkrétne okolnosti prípadu. Odôvodnenie uznesenia je iba všeobecným konštatovaním a formálnym odvolávaním sa na články ústavy a citácie zákonných ustanovení, v ktorých sa len uvádza, že sudca by mal byť pri výkone svojej funkcie nezávislý. Uznesenie sa odvoláva len na stanovisko zákonného sudcu. Neprofesionálne vyjadrenie zákonného sudcu na pojednávaní konanom 17. januára 2012 k návrhu právneho zástupcu žalobkyne (aby žalobkyňa nebola predvolaná, pretože by to bolo príliš nákladné, ak by jej okresný súd musel preplatiť letenku), podľa ktorého žalobkyňa si môže cestovné náklady uhradiť z dedičstva, vybavil krajský súd jednostranne v prospech zákonného sudcu. Pritom krajský súd bol povinný v rámci rozhodovania o námietke zaujatosti vychádzať z objektívne zisteného stavu a zabezpečiť si všetky

potrebné podklady. Krajský súd sa vôbec nedotkol hodnotenia objektívneho a subjektívneho hľadiska nestrannosti zákonného sudcu a ani nevyložil, z akých dôvodov nemá skutočnosť, že o zákonnom sudcovi bol publikovaný článok V. P., žiaden vplyv na vznik a existenciu pochybností o nezaufatosti zákonného sudcu. Vzhľadom na to, že sa v odôvodnení uznesenia neuvádzajú podstatné dôvody podanej námietky, treba jeho závery považovať za nedostatočné a ústavne neutržateľné.

Sťažovatelia navrhujú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaní vedenom krajským súdom pod sp. zn. 10 NcC 3/2012 s tým, aby bolo uznesenie z 8. marca 2012 zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie. Požadujú tiež náhradu trov konania vo výške 665,30 €.

Z vyjadrenia predsedu kolégia krajského súdu sp. zn. Spr 10106/2012 zo 4. júla 2012 doručeného ústavnému súdu 16. júla 2012 vyplýva, že trvá v celom rozsahu na odôvodnení uznesenia krajského súdu, pričom jeho podstatné časti opakuje. Dospel k záveru, že okolnosti uvádzané sťažovateľmi sú nedôvodné, a žiada sťažnosť zamietnuť.

Z repliky právneho zástupcu sťažovateľov z 23. júla 2012 doručenej ústavnému súdu 30. júla 2012 vyplýva, že krajský súd sa nevyjadril k časti dôvodov podanej námietky zaujatosti, a to k tým, ktoré sa týkajú uvádzaných osobných a rodinných dôvodov vo vzťahu k otcovi zákonného sudcu, ako aj k postupu zákonného sudcu, ktorý sťažovatelia podrobne uviedli. Zdôrazňuje tiež, že sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že zákonný sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti.

II.

Z písomnej námietky zaujatosti z 19. januára 2012 doručenej okresnému súdu toho istého dňa vyplýva, že z doterajšieho priebehu konania nadobudli sťažovatelia presvedčenie,

že zákonný sudca voči nim postupuje jednostranne a predpojato. Súdne konanie im pripomína trestné konanie, v ktorom sú zo strany právneho zástupcu žalobkyne sústavne obviňovaní z podvodného a nezákonného vydržania a zavražďovania trovami právneho zastúpenia. Sťažovatelia sa od svojho právneho zástupcu koncom roku 2011 dozvedeli, že mu telefonoval istý človek, ktorý neuviedol svoje meno a oznámil, že má z prostredia sudcov v P. informáciu, podľa ktorej zákonný sudca ho dáva do súvisu s medializáciou kauzy cyperskej firmy, ktorá žalovala S. o ušlý zisk. Malo ísť o článok V. P. uverejnený na internete, ako aj o článok I. B. taktiež uverejnený na internete. Tento človek mu tiež povedal, aby si sťažovatelia nerobili ilúzie, že v spore uspejú, pretože zákonný sudca dobre vie, že právny zástupca sťažovateľov pozná V. P. Právny zástupca sťažovateľov ubezpečoval, že V. P. síce pozná, ale že o informáciách uvádzaných v článku nič nevedel. Právny zástupca sťažovateľov presviedčal, že môže ísť o provokáciu ľudí z justície alebo iných kruhov zaujatých proti zákonnému sudcovi. Nechcel veriť, že by zákonný sudca postupoval úmyselne proti sťažovateľom. Z tohto dôvodu nechcel tento anonymný telefonát v súdom konaní spomínať. Z uznesenia polície z 8. septembra 2011 bolo zrejmé, že právny zástupca žalobkyne sám priznal, že P. J. vyhľadal dcéru pôvodnej vlastníčky sporného pozemku a s touto sa stretol v roku 2008, hoci na okresnom súde uviedol, že s P. J. nemá absolútne nič spoločné. Z toho je evidentné, že žalobkyňu nahovoril na podanie žaloby, ktorá je celá špekulatívna, nepravdivá a vychádza z krivej výpovede P. J. pred políciou v roku 2006. Je evidentné, že takáto nezákonná žaloba nemala byť prerokovávaná, keďže sa v nej vedome predkladajú súdu v snahe ho podviesť nepravdivé skutočnosti. Napriek upozorneniam sťažovateľov však zákonný sudca ich námietky neakceptoval. Na pojednávaní konanom 17. januára 2012 v súvislosti s neúčastou žalobkyne jej právny zástupca uviedol, že okresný súd by jej musel preplatiť letenku. Zákonný sudca mu na to odpovedal, že žalobkyňa si môže hradiť cestovné náklady sama a po skončení konania si ich môže kompenzovať zo získaného dedičstva. Týmto vyjadrením zákonný sudca pred sťažovateľmi už vopred prejudikoval svoje rozhodnutie a dal najavo, aký bude výsledok súdneho sporu. Podľa názoru sťažovateľov vec treba zákonnému sudcovi odňať a prideliť ju inému samosudcovi.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 10 NcC 3/2012-370 z 8. marca 2012 vyplýva, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania vecí vedenej pod sp. zn. 20 C 44/2009. Ku vznesenej námietke sa vyjadril zákonný sudca. Uviedol, že podľa jeho názoru dôvody na jeho vylúčenie z prerokovania vecí nie sú dané. Jediným dôvodom opakovaných námietok sú obštrukcie zo strany sťažovateľov, keďže v dôsledku ich úkonov opakovane dochádza k mareniu pojednávania bez možnosti vykonať navrhované dôkazy. Nie je daný dôvod pochybovať o jeho nezaujatosti, keďže nie sú dané okolnosti, ktoré by jeho nezaujatosť spochybňovali. Nemá vedomosť o skutočnostiach, pre ktoré by mal byť z prerokovania vecí vylúčený. Podľa názoru krajského súdu zákonný sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania tejto právnej veci. Vec bola pridelená zákonnému sudcovi zákonným spôsobom. Zákonný sudca sa vyjadril, že sa necíti byť zaujatý. Z jeho vyjadrenia vyplýva, že je bez pomeru k veci, k účastníkom konania, ako aj k zástupcom. Sťažovatelia vo vznesenej námietke nepreukázali, že by zákonný sudca mal konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia a rozhodnutia veci. Vyjadrenie o tom, že zakúpenú letenku si žalobkyňa môže potom vyrovnáť z dedičstva, nenasvedčuje tomu, že zákonný sudca vec predčasne prejudikoval. Iba poukázal na to, že každý z účastníkov si znáša trovy sám do rozhodnutia vo veci a vzniknuté trovy si môže uplatniť v súdnom konaní. Dôvody námietky zaujatosti sa týkajú postupu v konaní, pričom takéto dôvody nemôžu byť dôvodmi na vylúčenie konajúceho sudcu v zmysle § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku. Keďže sťažovatelia v námietke zaujatosti neuviedli žiaden osobný vzťah sudcu k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom a ani z obsahu spisu nevyplynuli okolnosti, z ktorých by vyšla najavo možnosť ovplyvnenia objektívneho pohľadu na vec, možno konštatovať, že neexistuje objektívny zákonom vymedzený dôvod, pre ktorý by bolo potrebné zákonného sudcu z veci vylúčiť.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde(...)

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo(...) prejednaná nezávislým a nestranným súdom(...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch(...)

Podľa § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Podľa § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku ak sa námietka zaujatosti týka len okolností ustanovených v § 14 ods. 3, súd na námietku zaujatosti neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou

medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovatelia tvrdia, že krajský súd nerozhodol o ich námietke zaujatosti proti zákonnému sudcovi správne, keďže uplatnené námietky buď nesprávne vyhodnotil, alebo sa nimi dostatočne nezaoberal.

Krajský súd je naopak presvedčený, že rozhodnutie o námietke zaujatosti je v súlade so zákonom.

Z pohľadu ústavného súdu prichodí predovšetkým konštatovať, že námietka zaujatosti, ktorú sťažovatelia prostredníctvom právneho zástupcu vzniesli jednak ústne na pojednávaní 17. januára 2012 a jednak písomne podaním z 19. januára 2012, obsahuje v podstate tri okruhy námietok. Sťažovatelia predovšetkým vyslovujú názor, podľa ktorého zákonný sudca postupuje v konaní jednostranne, keď neberie do úvahy určité podľa nich podstatné skutočnosti, z ktorých je už na prvý pohľad zrejmé, že podaná žaloba je nedôvodná a že by mala byť preto bez ďalšieho zamietnutá (1). S tým súvisí aj okolnosť, že sťažovatelia sú zo strany právneho zástupcu žalobkyne sústavne obviňovaní z podvodného a nezákonného vydržania a sú zastrašovaní trovami právneho zastúpenia. Ďalej sťažovatelia tvrdia, že majú informáciu, podľa ktorej zákonný sudca dáva právneho zástupcu sťažovateľov do súvisu s medializáciou kauzy cyperskej firmy, ktorá žalovala S. o ušlý zisk, pričom má na mysli články V. P. a I. B. uverejnené na internete. Sťažovatelia sa pritom dozvedeli aj to, že v spore neuspeli, pretože zákonný sudca dobre vie, že právny zástupca sťažovateľov pozná V. P. (2). Napokon sťažovatelia tvrdia, že na pojednávaní konanom 17. januára 2012 v súvislosti s neúčastou žalobkyne jej právny zástupca uviedol, že okresný súd by jej musel preplatiť letenku. Zákonný sudca mu mal na to odpovedať, že žalobkyňa si môže hrať cestovné náklady sama a po skončení konania si ich môže kompenzovať

zo získaného dedičstva (3). Podľa názoru sťažovateľov týmto vyjadrením zákonný sudca už vopred prejudikoval svoje rozhodnutie a dal najavo, aký bude výsledok súdneho sporu.

„Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti a z hľadiska čl. 6 ods. 1 dohovoru ju možno posudzovať z rôznych hľadísk. Možno rozlišovať subjektívny prístup, ktorý sa pokúša zistiť, čo si sudca myslel pro foro interno, a objektívny prístup, pri ktorom sa skúma, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby sa vylúčili akékoľvek pochybnosti v tomto smere.“ (Sramek proti Rakúsku).

Subjektívna nestrannosť sa prezumuje, až kým nie je preukázaný opak, čo však je zriedkavý prípad. Nestrannosť z hľadiska správania sudcu je vlastne nedostatok subjektívnej nezaujatosti, o čom svedčí správanie sudcu.

Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Sudca môže subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť vystavená oprávneným pochybnostiam so zreteľom na jeho štatút či funkcie, ktoré vo veci vykonával. Práve tu sa uplatňuje teória zdania (théorie des apparences), podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán (mutatis mutandis Delcourt proti Belgicku).

Nemožno pochybovať o tom, že prvý okruh námietok, podľa ktorého je žaloba už na prvý pohľad nedôvodná, čo zákonný sudca nechce akceptovať, ako aj tretia námietka, podľa ktorej na pojednávaní konanom 17. januára 2012 mal zákonný sudca uviesť, že žalobkyňa si môže hrať cestovné náklady sama a po skončení konania si ich môže kompenzovať zo získaného dedičstva, sú vo svojej podstate námietkou okolností spočívajúcich v postupe zákonného sudcu v konaní o prerokováanej veci. Námietky takéhoto rázu v zásade nie sú spôsobilým dôvodom na vylúčenie sudcu (§ 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku), avšak s určitými výnimkami.

„Formulácia ustanovenia § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku zahŕňa veľmi širokú škálu skutočností, ktoré možno považovať za postup sudcu v konaní o prejednávanej veci. A contrario počet možných typov skutkových okolností, ktoré neprichádzajú do úvahy ako postup sudcu v konaní o prejednávanej veci, je týmto značne zúžený. Ide o zrejmu snahu zákonodarcu obmedziť potrebu rozhodovania o námietkach zaujatosti v záujme urýchlenia súdneho konania, resp. obmedzenia priestoru pre zbytočné prietahy v súdnom konaní. Je to teda zákonom ustanovený obmedzujúci zásah do základného práva na súdnu ochranu, resp. do práva na spravodlivé súdne konanie v súvislosti s právom na nestranný súd, ako súčasťou základného práva. V zásade možno povedať, že takýto zásah treba považovať za legitímny vzhľadom na sledovaný cieľ. Zároveň však zásah musí byť aj proporcionálne vyvážený tak, aby jeho nevyhnutnosť nebolo možné spochybníť.

Subjektívne chápanie nestrannosti je vlastne posudzovaním správania sudcu, pričom sa subjektívna nestrannosť prezumuje, až kým nie je dokázaný opak. Vzhľadom na to, že ide o správanie sudcu, nemožno z okruhu relevantných skutočností prípustných na odôvodnenie námietky zaujatosti vylúčiť paušálne všetky postupy sudcu v konaní o prejednávanej veci. Taká skutková okolnosť spočívajúca v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci, ktorú treba považovať (v prípade, že by bola preukázaná) za nezákonnú alebo za svojvoľnú z dôvodu nejednoznačnosti či protirečivosti z hľadiska zákona, je spôsobilým skutkovým dôvodom na námietku zaujatosti podľa § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku.“ (II. ÚS 153/08)

Subjektívne presvedčenie sťažovateľov o tom, že žaloba, ktorú žalobkyňa proti nim podala, je nedôvodná prima facie a že preto nemalo byť o nej vôbec konané, resp. mala byť zamietnutá hneď na začiatku, nie je spôsobilým dôvodom námietky zaujatosti a tým ani dôvodom na vylúčenie sudcu. Je totiž iba na sudcovi posúdiť, kedy bude vec považovať za zrelú na meritórne rozhodnutie. Jeho odlišný postup v tomto smere nemožno považovať za rozporný so zákonom či za svojvoľný, keďže ide o výkon jeho právomoci.

Naproti tomu vo svetle judikatúry už uvedenej sa námietka sťažovateľov, podľa ktorej na pojednávaní konanom 17. januára 2012 mal zákonný sudca uviesť, že žalobkyňa si môže hrať cestovné náklady sama a po skončení konania si ich môže kompenzovať

zo získaného dedičstva, javí ako spôsobilá námietka zaujatosti, a to aj napriek tomu, že ide o okolnosť spočívajúcu v postupe zákonného sudcu v konaní o prerokovávanej veci. Zákonný sudca totiž nie je pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej oprávnený vysloviť svoj právny názor na meritum veci, a to ani nepriamo (s určitou výnimkou vyplývajúcou z ustanovenia § 100 ods. 1 tretej vety Občianskeho súdneho poriadku). Tvrdený opačný postup zákonného sudcu je preto nezákonný, čo zároveň znamená, že takýto postup možno uplatniť v námietke zaujatosti. Vo svojej podstate ide v tomto prípade o námietku zaujatosti zákonného sudcu zo subjektívneho pohľadu, keďže námietka vychádza zo správania zákonného sudcu, ktorý mal dať nepriamo najavo, že v spore bude úspešná žalobkyňa. Len v tomto chápaní totiž obstojí jeho tvrdený výrok, podľa ktorého si žalobkyňa bude môcť po skončení konania výdavky vynaložené v spore kompenzovať z dedičstva. Inými slovami, pokiaľ by tvrdený výrok zákonného sudcu naozaj odznel, zakladalo by to jeho zaujatosť zo subjektívneho pohľadu.

Za významnú skutočnosť treba považovať okolnosť, že zákonný sudca vo svojom vyjadrení k podanej námietke zaujatosti nezaujal žiadne konkrétne stanovisko k tvrdeniu, podľa ktorého na pojednávaní konanom 17. januára 2012 mal prejedikovať výsledok sporu v prospech žalobkyne, keď mal právnemu zástupcovi žalobkyne povedať, že žalobkyňa si cestovné náklady súvisiace s účasťou na pojednávaní bude môcť kompenzovať zo získaného dedičstva. Vyjadril sa totiž iba vo všeobecnosti v tom zmysle, že na jeho vylúčenie nie sú dané dôvody.

Krajský súd vo vzťahu k tvrdenému vyjadreniu zákonného sudcu na pojednávaní konanom 17. januára 2012 uviedol, že toto vyjadrenie nenasvedčuje tomu, že by zákonný sudca vec predčasne prejedikoval. Zákonný sudca poukázal totiž iba na to, že každý z účastníkov si znáša trovy sám do rozhodnutia vo veci a vzniknuté trovy si môže uplatniť v súdnom konaní.

Možno konštatovať, že krajský súd vychádzal z toho, že zákonný sudca sa naozaj vyjadril na pojednávaní konanom 17. januára 2012 tak, ako to v námietke zaujatosti

sťažovatelia tvrdili, resp. uviedli. Nie je však zistiteľné, ako k tomuto skutkovému záveru dospel.

Ústavne konformné konanie o námietke zaujatosti vyžaduje, aby pri rozhodovaní nadriadeného súdu (§ 16 Občianskeho súdneho poriadku) popri splnení ďalších zákonom predpísaných podmienok bolo z vecného hľadiska skúmané, či namietané dôvody na vylúčenie zákonného sudcu možno považovať zo skutkového hľadiska za preukázané, pričom je primárne na účastníkovi konania, ktorý námietku zaujatosti podal, ponúknuť aj dôkazy o pravdivosti týchto dôvodov. V rámci takéhoto skúmania má nezanedbateľný význam aj vyjadrenie zákonného sudcu k pravdivosti uvádzaných dôvodov.

V danom prípade sťažovatelia žiadne dôkazy preukazujúce tvrdený výrok zákonného sudcu nepredložili, pričom zo zápisnice o pojednávaní okresného súdu konanom 17. januára 2012 inkriminovaný výrok nevyplýva (rovnako ani jeho širšie súvislosti). Samotný zákonný sudca sa vo svojom vyjadrení k námietke zaujatosti označenými konkrétnymi dôvodmi nezaoberá a nijako sa k nim nevyjadruje.

Námietka sťažovateľov, podľa ktorej zákonný sudca dáva ich právneho zástupcu do súvisu s medializáciou kauzy cyperskej firmy kvôli článkom V. P. a I. B., v dôsledku čoho sťažovatelia nebudú v spore úspešní, pretože zákonný sudca dobre vie, že právny zástupca sťažovateľov pozná V. P., rozhodne nie je námietkou opierajúcou sa o okolnosť spočívajúcu v postupe sudcu v konaní o prerokováanej veci. Sťažovatelia totiž na základe skutočností nimi tvrdených považujú zákonného sudcu za zaujatého.

I v uvedenom prípade platí, že zákonný sudca sa vo svojom písomnom stanovisku k tomuto tvrdeniu sťažovateľov nijako nevyjadril. Ani krajský súd nezaujal k tomuto tvrdeniu žiadne stanovisko.

Postup krajského súdu, ktorý napriek závažným nedostatkom týkajúcim sa otázky pravdivosti tvrdených dôvodov zaujatosti zákonného sudcu o námietke zaujatosti meritórne rozhodol, nie je akceptovateľný. Mal si vyžiadať doplnenie stanoviska od zákonného sudcu

tak, aby sa tento konkrétne vyjadril k uplatneným dôvodom, resp. k ich pravdivosti, či nepravdivosti. Až potom prichádzalo do úvahy o námietke zaujatosti rozhodnúť. Postup krajského súdu treba považovať za arbitrárny. Krajský súd preto porušil základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj ich právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Berúc do úvahy citované ustanovenia ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu č. k. 10 NcC 3/2012-370 z 8. marca 2012 a vec vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu). V ďalšom bude povinnosťou krajského súdu riadiť sa právnym názorom ústavného súdu.

Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov ich právneho zastúpenia v sume 512,70 €, a to u každého zo sťažovateľov za 2 úkony právnych služieb po 63,58 € v zmysle § 11 ods. 2 v spojení s § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (teda 6 x 63,58 €), ako aj za dva režijné paušály po 7,63 € u každého zo sťažovateľov (6 x 7,63 €) a napokon daň z pridanej hodnoty po 28,48 € u každého zo sťažovateľov (3 x 28,48 €) – (bod 3 výroku nálezu).

Hoci sťažovatelia tvrdili, že v konaní o námietke zaujatosti došlo aj k porušeniu ich základných práv vyplývajúcich z čl. 47 ods. 3 a z čl. 48 ods. 2 ústavy, nijaké relevantné skutočnosti, z ktorých by porušenie týchto základných práv vyplývalo, neuviedli. Preto sťažnosti v tejto časti nebolo možné vyhovieť (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. septembra 2012